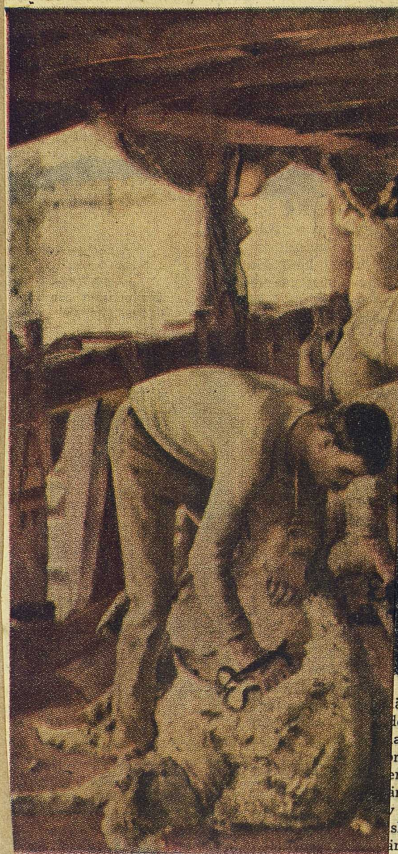

KANDER PU

ärklippare i arbete. Akvarell av Tom Roben

än med att han var av finare
 el än de. På modernet härstam-
 ade han från en bekant person
 m kallades "Peter den stores ne-
 er", en etiopisk prins — eller
 ira intill prins — som i egenskap
 y gisslan hade kommit i den tur-
 ske sultanens besittning och
 irifrån till den ryske tsaren, som
 handlade honom väl, lät ho-
 om studera, gjorde honom till
 instling och gav honom en hög
 ilitär rang. Pusjkin har i en
 armfull novell berättat hälften
 y hans levnadshistoria, hälften
 ara, ty novellen är ofullbordad.
 usjkin själv var bestämd för äm-
 smannavägen, men gick dan-
 rns väg, poesins väg, de fria tan-
 väga och betada dämmed

man fick vara försiktig n
 skrev dem. De sovjetiska
 turhistorikerna har kanske
 jelse att överdriva motsät-
 mellan tsaren och Pusjkin
 göra skalden mera frihet
 de än han var. Hans ta-
 Nikolaus I tycks i korthet
 rit den att han var bättre
 föregångare, samt; man
 man har men inte vad m
 Ett faktum tycks vara att
 bjöd sig att ge ut en politi-
 skrift, som skulle om inte
 förfakta så åtminstone int
 säga regeringens politik. O
 polska upproret 1831, som
 irihetsvännernas förväntni
 hela Europa, uttrar han sig

IDYLL UNI

Av Herbert Tingsten

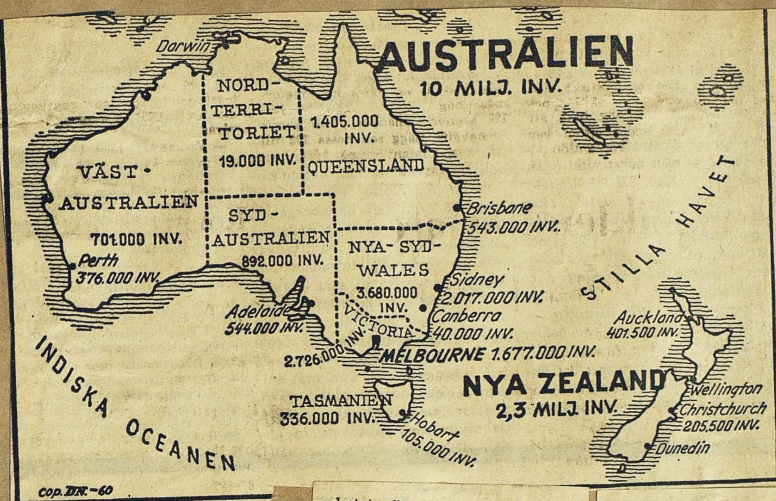
Med denna artikel introduceras en serie på ett tio-
 tal artiklar om Australien och Nya Zeeland av Her-
 bert Tingsten; artiklarna kommer att i fortsättningen
 inflyta på Dagens Nyheters kultursida. Professor Ting-
 sten vistades under våren två månader i de båda län-
 derna för att studera olika sidor av deras samhällsliv.
 I de följande artiklarna kommer bli att behandlas
 den politiska situationen, rasförhållandena, jämlik-
 hetsideologin, den speciella domsrätten i arbetstvis-
 ter samt den landsbygdsromantik som utgör ett karak-
 teristiskt inslag i de bågge folkens föreställningsvärld.

S i jövä
 Sydn
 ney och
 första
 veckor,
 med fly
 få dag
 ytterlig
 Zeeland
 England
 tog de
 många
 till de
 var när
 länder
 man k
 bort fr
 I brev
 börd o
 terna l
 som att
 rullbaka
 stalet b
 ivet. f
 dättare
 så kos
 Den gu
 vanka
 gaxiska
 end o
 er
 Hem
 ig
 neta
 etera
 igh i
 n try
 aer. F
 eamfö
 nt, oc
 illja
 sna l
 p
 än
 nt fi
 ngla
 på sj
 et av
 ot s
 lide
 om
 nper
 e T
 ch A
 om
 lövärk
 båda
 och e
 medfi
 nas e
 bygga
 och e
 ning
 till d
 Me
 och
 har f
 Kina
 med
 sina
 expa

Sjövägen mellan London och Sydney är 2 000, mellan Sydney och Auckland 300 mil. Den första resan tar med båt fyra veckor, den andra tre dagar; med flyg är det fråga om några få dagar till Australien och ytterligare några timmar till Nya Zeeland. För utvandarna från England i början av 1800-talet tog det månader, inte sällan många månader, att komma fram till de nya boplatserna. Amerika var nära i jämförelse med dessa länder på andra sidan jorden; man kunde inte komma längre bort från det gamla hemlandet. I brev och böcker finns vittnesbörd om hur avskurna kolonisterna kände sig, hur de drömde om att någon gång få komma tillbaka. Men för det stora flertalet blev resan ett avsked för livet. Senare har resorna blivit lättare och snabbare, men de är så kostsamma att endast en liten grupp av välstående kan tänka på att besöka den anglosaxiska odlingens säten i England och USA.

Hemlandet, vad som ännu de flesta kände som hemlandet, var flera fjärran under 1800-talet i våra dagar. Men det gav en trygghet som det inte längre var. England var världsmakten, en för andra, havens behärskare, och ingen tvivlade på dess förmåga att försvara sina besittningar, hur avlägsna än var. Problemet var inte att finna säkerhet, ty den gav England, utan att steg för steg så självstyrelse under bevarandet av bandet med moderlandet. Slutet av århundradet började den förvandling av landet som nu är fullbordad. Under imperialismens tävlan framträdde Tyskland, Frankrike, Japan och Amerika som konkurrenter till Asien och Söderhavets värld. Följden blev oro i de bästa australasiatiska staterna och en våg av nationalism, som medförde de australiska staternas enande i ett förbund, uppbyggandet av ett eget försvar och en mera medveten anknytning som självständiga stater till det brittiska samväldet.

Med de båda världskrigen, och särskilt det senaste kriget, har faran från omvärlden ökat. Kina, Japan, Indonesien, Indien med sina väldiga folkmassor och sina ekonomiska eller politiska expansionstendenser framstår

som hot mot de små vita folken vid Asiens gränser. England kan inte längre ge trygghet. "Hur länge tror ni att Australien skall förbli vitt och styras av det australiska folket?", frågade nyligen den engelske universitetskanslern i Adelaide A P Rowe en krets främstående australier; de flesta svarade att de inte räknade på hundra års frist. Den nya osäkerhet som drabbat hela världen är särskilt stark i dessa länder, som länge levat i skyddet av Englands flotta och nu känner sig ensamma inför mäktiga och främmande folk. Konsekvenserna har dragits genom försök att skapa bättre förbindelser med grannarna och framför allt genom förstärkning av försvaret och anslutning till Seato, Natos motsvarighet i yttersta östern, som gör inte endast England, utan också USA till garant för självständigheten. I denna politik är alla demokratiska partier, trots meningsbrytningar i detaljer, eniga.

Det nationalmedvetande, de föreställningar om samhörighet och egenart som växte fram under 1800-talet hade i huvudsak samma innebörd och inriktning i Australien och Nya Zeeland. Man kände stolthet över pionjärtidens framgångar, krävde självstyrelse som särpräglade folk och demokrati som folk av jämlikar. Man krävde också — och detta krav förbands med social radikalism — bevarandet av folkets särart och skydd för dess utveckling i industrialismens tecken; dessa världens första välfärdsstater införde under liberal-socialistiska regimer förbud mot invandring av färgade av alla raser och nationer och tullmurar mot import av fabriksprodukter. De nya folkens kraft och friskhet, den vita rasens överlägsenhet,

arbetets ära och rätt till god bärning — dessa tankar var och förblev inslag i nationalkänslan.

I Australien kunde det nationella medvetandet ta sig uttryck i idéer om kallelse och framtida storhet. Även om folket var litet, behärskade det en kontinent; även om denna kontinent till en tredjedel var en öken och till en annan tredjedel föga lämpad för odling, gav vidderna en känsla av obegränsade möjligheter. I politikernas tal och diktarnas strofer framträdde samma tro på att man företrädde ungdomen, lidelsen, friheten i strid mot det gamla, traditionella och förvissnade, liksom hundra år tidigare i Amerika. "Vi strider för detta Australien, för den nation som håller på att bli till, för framstegets folk som nu drar åt sidan den ridå som beslöjer dess öde. Bakom oss ligger det förflutna, med dess sonderfallande riken, dess vacklande troner, dess utlevade folk; vi går mot den framtid i vilken Australien lian stormar fram, detta vårt Australien som brinner av ungdomens feberaktiga kraft." Orden skrevs av arbetarledaren William Lane år 1887. Samma stolta utmaning i förening med glädje över vildmarkens skönhet och tro på ungdomskraftens förmåga att ta denna vildmark i besittning möter hos diktare från Lawson till Hope.

I Nya Zeeland, ett Australien i fickformat bakom det större landets rygg, har nationalkänslan varit mindre storslagen och extravagant. Tron på en mission i världen ersättes, liksom i de små europeiska demokratierna, F

av en stillsam och något trängsynt självbelåtenhet. "Här har vi det lugnt och bra och vill ingen något ont", dessa ord av ett filosoferande stadsbud var de första jag hörde i Nya Zeeland, och samma tanke mötte mig sedan i många varianter. Man gläds över att ha byggt upp ett så fint och ordnat sam-

naste medlemmarna av det brittiska imperiet eller samväldet. De sände frivilliga till boerkriget, de deltog nästan utan meningsbrytningar i de båda världskrigen; det var en socialdemokratisk premiärminister som fällde de berömda orden att landet "till sista man och till sista öre" skulle slåss på Eng-

hälle långt borta i oceanens öken. Den store reformministern William Reeves dikt "New Zealand" (1898) har blivit ett slags nationalsång, och den förtjänar att vara det.

*Though little and latest their nation,
Yet this they have won without sword,
The woman with man shall have station,
The toiler be lord.*

Australien och Nya Zeeland har varit och är de trog-

lands sida. Anzacdivisionernas insatser i de stora krigen blev ryktbara, och Anzacdagen i april är nationaldagen framför andra. I sin hållning till England har dessa folk varit mera eniga och mera helhjärtade än de andra stora vita eller av vita behärskade dominions. I Kanada har den amerikanska attraktionen under vissa skeden varit av betydelse, och den starka franska minoriteten har i kritiska situationer hotat solidariteten; i den unga sydafrikanska unionen

blev boerna aldrig inlemmade i imperiets övernationella enhet och synes i dagens läge beredda att gå ut ur samväldet. Då de australasiatiska staterna efter andra världskriget allierat sig både med England och USA kan detta vid några tillfällen medföra svårigheter och stridigheter, men väsentligen betraktas den stora alliansen som en naturlig sammanslutning av såväl demokratier som anglosaxiska folk.

Orsakerna till detta är uppenbara, även om deras inbördes vikt är svår att fastställa. Läget är, som jag redan betonat, ett ständigt verkande skäl till sammanhållning med England. Befolkningsstrukturen ett annat. Folkens stora flertal härstammar från de brittiska öarna och till större delen från England och Skottland; den starka invandringen från andra håll, särskilt till Australien, har från den här aktuella synpunkten ännu inte varit av betydelse och kommer kanske inte att bli det. Handeln, och särskilt exporten, på England har övervägt, ännu för femtio år sedan kunde de båda länderna, och främst Nya Zeeland, betecknas som Englands utgårdar.

I detta hänseende finns dock en icke oviktig skillnad mellan Australien och Nya Zeeland. I Australien är nationalkänslan, till skillnad från imperiekänslan, mera utpräglad, Nya Zeeland har tidigare sagts vara "mera engelskt än Endland självt", och det ter sig fortfarande i mycket som ett stycke England. I många situationer har olikheten framträtt: Australien har varit mera inställt på ett eget försvar, inom landet framträdde under första världskriget en stark opposition mot allmän värnplikt med skyldighet att tjänstgöra på andra håll, i flera fall — om också i detaljer — har man kritiserat och sökt påverka den brittiska utrikespolitiken; i Nya Zeeland har följsamheten mot England varit nästan total, och det är typiskt att det här dröjde många år innan man godkände Westminsterstatutet med dess principer om samväldesstaternas likställighet.

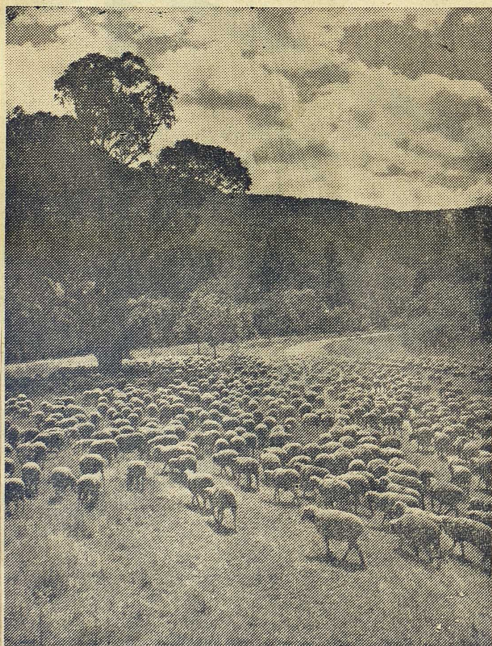
Denna olikhet, vars vikt inte får överdrivas, sammanhänger med flera omständigheter. Viktigast är kanske helt enkelt att kontinenten Australien kan ha större anspråk på likvärdighet och rent av känna sig som medtävlare till moderlandet,

medan det lilla Nya Zeeland måste stanna i sin roll av skyddsling och i den starka anknytningen till England när oberoende av den stora grannen. Men andra förhållanden bör också beaktas. Australiens befolkning bestod länge till större delen av straffångar och deras avkomlingar — mellan 100 000 och 200 000 brottslingar beräknas ha sänts dit under förra hälften av 1800-talet — och hos dem fanns inte någon tillgivenhet för den engelska överheten; till Nya Zeeland kom uteslutande frivilliga invandrare och

Koalan, en pungbjörn stor som en stor katt, har blivit ett slags nationaldjur i Australien. Den har tjock päls, som doftar svagt av eucalyptus, och ett utseende och uppträdande av lugn och godsvärdhet på gränsen till slöhet. Koalan, som livnär sig uteslutande på några eucalyptusarter — namnet betyder djuret som inte dricker — jagades tidigare för sin päls och höll på att utrotas men är nu överallt fridlyst och förekommer inte bara i alla zoologiska trädgårdar i sydöstra Australien utan också i stora områden i frihet.

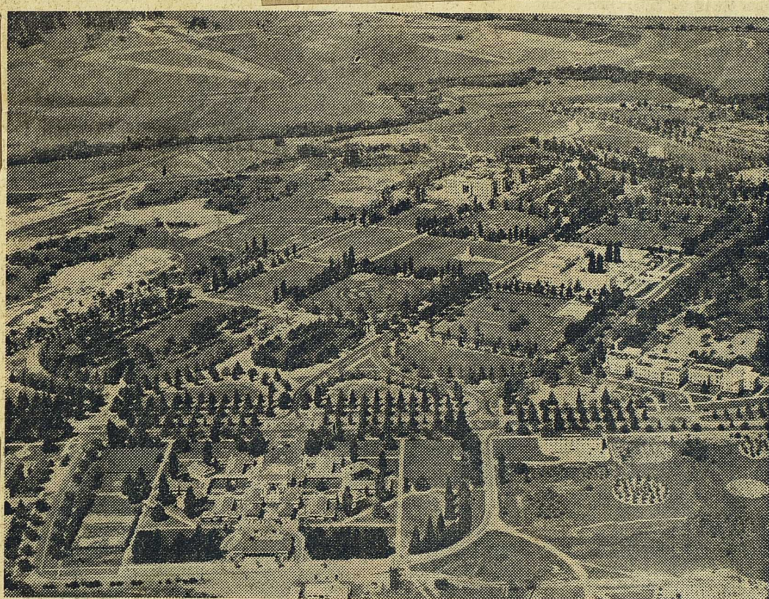
även om de flesta var utfattiga fanns också grupper som enligt tidens kolonisationsprojekt företrädde medelklassen och av de världsliga och kyrkliga myndigheterna i England och Skottland fick intyg om sin lojala och respektabla karaktär. Religionsstatistiken visar att den engelska och framför allt den skotska kyrkan är starkare i Nya Zeeland än i Australien, medan katolikerna, i regel avkomlingar till iräländare, är flera i Australien (22 procent mot 15 i Nya Zeeland). Detta förklarar inte bara att konflikter med bakgrund i religion och natio-

Några av Australiens 150 miljoner får.

nell härkomst varit mera framträdande i Australien än i Nya Zeeland, utan också att de anglo-skotska traditionerna och bindningarna är starkare i det sistnämnda landet.

De inte alltför ondsinta klischeer som australier och nyzeeländare gärna använder om varandra är inte utan intresse.

Canberra, Australiens huvudstad, har nu över 40 000 invånare. Större delen av den utomordentligt välplanerade staden ger intrycket av en park med eleganta byggnader, parlament, regeringslokaler, universitet, ambassader spridda över ett väldigt område; på ett par ställen finns tättbebyggda affärscentra. Staden omges av berg och höjder och är säkert den mest idylliska huvudstaden i världen.

Australiern beskriver nyzeeländaren som tråkig, osjälvständig, konventionell, trög, grönköpingsnässig, högfärdig — "det är ingen fart på honom". Nyzeeländaren talar om australierns materialism, utåtriktade aktivitet, bristande hyfsning, hets och ävlan — "det finns inget lugn i det landet"; någon gång antyds att härstamningen från straffångar nog kan märkas.

Invandringen till Nordamerika medförde, på kort och än mera på lång sikt, en viss frigörelse från banden av politisk, kyrklig och social hierarki i gamla världen. Detsamma var i snabbare takt förhållandet i Australien och Nya Zeeland. En klasskiktning uppstod visserligen snart, varvid den ekonomiskt och länge politiskt ledande klassen huvudsakligen bestod av jordägare, i första rummet av fårodlare. Men denna klasskiktning hade inte som i Europa traditionens helgd, den upprätthölls inte av arvtagare, adel, en socialt respekterad byråkrati, kyrkliga dignitärer, en medelklass som av ekonomiska skäl ställde sig på de maktägendes sida, i ringa omfattning av självägande bönder, som identifierade sig med det bestående. När utan större konflikter självstyrelse vanns och fullständig politisk demokrati uppnåddes under andra hälften av 1800-talet, låg vägen öppen för social demokrati. Arbetarna, de mot lön arbetande, i land och stad var

flertalet, och "arbetaren blev herre" enligt Reeves ord. I största förkortning är detta bakgrunden till den radikala lagstiftning omkring år 1900 som kom politiker och forskare i Europa och Amerika att kalla Australien och Nya Zeeland — i första rummet Nya Zeeland — världens experimentstationer.

Till sidor av denna lagstiftning och till den senare politiska utvecklingen skall jag i det följande återkomma. Här vill jag fastslå att de australasiatiska länderna i vår tid inte ter sig så märkvärdiga som för femtio år sedan. Båda är utpräglade välfärdsstater, med omfattande social omvårdnad, men de hör numera till en ständigt vidgad krets av sådana stater. Enligt en utredning som gjordes för några år sedan skulle Nya Zeeland ha de proportionsvis största utgifterna för sociala ändamål i världen; Sverige och England, som upptas till jämförelse, var emellertid inte långt efter, och det är möjligt att både dessa och andra europeiska stater sedan inhämtat försprånget. Då jag på punkt efter punkt — uppföstran, sjukvård, ålderspensioner, barnbidrag, arbetslöshetsförsäkring, arbetstid, semester — söker jämföra med Sverige blir mitt intryck att Nya Zeeland i social omvårdnad står på ungefär samma nivå, medan Australien tydligt sackar efter. Båda länderna betecknas ofta som socialistiska, men detta är obefogat, om man med socialism menar omfattande socialisering. Antalet offentligt anställda är mycket stort, 20—25 procent, men detta måste ses mot bakgrunden av att nära halva den yrkesutövande befolkningen producerar tjänster, inte varor, ett av tecknen på hög levnadsstandard.

Varuproduktionen hör till allra största delen den enskilda företagsamheten till, och även transport och handel bedrivs väsentligen i enskild drift.

Mera utmärkande för dessa länder än den sociala lagstiftningen och socialiseringstendenserna är i våra dagar den höga levnadsstandarden och särskilt arbetarklassens goda villkor. Alla beräkningar pekar här i samma riktning — inkomststatistiken, antalet bilar i relation till befolkningen, inkommet av egna hem (omkring 65 procent). För närvarande råder överfull sysselsättning; det talas om 99,8 eller 99,9 procent. Men det är inte blott detta som gör det rimligt att tala om en idyll. De politiska brytningarna, främst mellan borgerliga och labour, är så litet framträdande att partiledarna, i varje fall i privata samtal, erkänner motsättningarnas obetydlighet och hellre talar om sakliga detaljer än om allmänna grundsatser; i fråga om Nya Zeeland har en amerikansk forskare nyligen förklarat att det är lättare att finna skillnader mellan republikaner och demokrater i USA än mellan det nationella partiet och labour. Rasproblemen är likaledes föga besvärliga, även om lugnet på denna front beror på de stränga invandringsförbuden. I Nya Zeeland är förhållandet mellan vita och maoris bättre än mellan motsvarande grupper i andra länder, och urinvånarna i Australien, som utan tvivel är efterträttiga och föremål för viss diskrimination, utgör en mycket ringa del av befolkningen (47 000 och 27 000 blandrasiga) och är i regel nomader eller bosatta i avlägsna områden av reservationstyp. I religiösa frågor är, utanför den katolska kretsen, samma respektfulla och kyliga konformism som i andra anglosaxiska länder rådande. Klimatet i de bebyggda trakterna hör till de mildaste och jämnaste i världen, och på söndagarna ter sig stränderna kring de australiska huvudstäderna under större delen av året som Rivieran under säsongen. Nya Zeeland tävlar med Norge i fjällens och fjordarnas skönhet.

Resenärer och forskare har fällt de mest stridiga omdömena om dessa folks livsstil. De har

kallats individualister och kollektivist, radikala och konservativa, utåtriktade och inbundna, ett folk av medelklass och ett folk utan medelklass. Någonlunda ense är man om en inriktning på sport och förströelser — vadhållning, kapplöpning, öldruckning — och på bristande intresse för det intellektuella och andliga. De flesta främmande skribenter tillhör dock självklart en grupp som från denna synpunkt står högre än genomsnittet i de besökta länderna, och de är vana att hemma umgås med folk av sin egen typ — därav uppstår lätt en snedvridning av perspektivet. Till de mest suggestiva skildringarna av australisk miljö hör D H Lawrences "Kangaroo", skrivna några år efter det första världskriget. Lawrence talar om lättheten och vänligheten i umgänget, men finner att människorna dock är isolerade från varandra; han framhåller friheten, men finner den tom, outnyttjad, "en saknad av varje inre mening". Det är frestande att instämma, men jag misstänker att Lawrence — liksom i sin halvt beundrande teckning av en australisk fascisttyp — tänker utifrån sitt eget starka behov avhängivelse och innerlighet. Många tecken tyder på att idyllstaterna i Söderhavet står inför en tid av starkare andlig medvetenhet och produktivitet, om de får leva vidare utan att himlen mörknar.